

Євдокимова Н.О.

доктор психологічних наук, професор;

Тимців М.М.

поліцейський капелан,

викладач державної установи «Академія патрульної поліції»;

аспірант медико-соціологічного факультету,

Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика

ПСИХОЛОГО-ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦІАНТІВ

Сучасні умови розвитку української державності диктують особливі умови психологічного, юридичного та політичного буття, які зумовлюють нагальну необхідність розширення сфер правового регулювання. Враховуючи вплив на суспільство військових дій зони операції об'єднаних сил та інших впливів, пов'язаних з незаконною пропагандистською діяльністю країни-агресора, набувають особливого значення підвищення

ролі законності та правопорядку в запобіганні соціального регресу, питання правосвідомості громадян, шляхів, форм і засобів її формування. Досягнення законності у суспільстві, реалізація конституційних прав і свобод людини та громадянина через формування правової свідомості значною мірою залежать від соціально-психологічної та правової активності суб'єктів права, їх законослухняності та професійної підготовки кадрів силових структур, зокрема працівників поліції.

Правосвідомість є системою почуттєвих і мислених образів комунікативно-вольової спрямованості, через які відбувається безпосереднє і опосередковане сприйняття правової реальності – ставлення до чинного, минулого і бажаного права, до діяльності, пов'язаної з правом, до правових явищ та поведінки людей у сфері права [3].

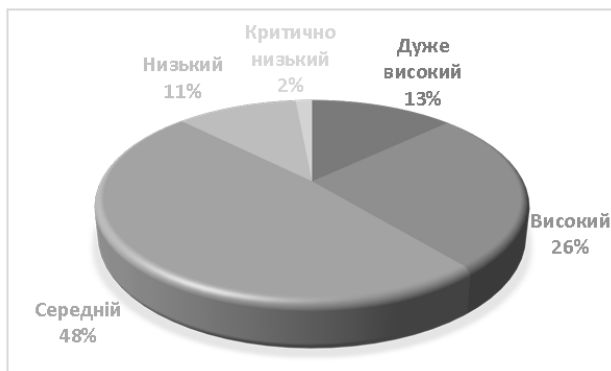
Правосвідомість визначається як процес, за допомогою якого люди осмислюють свій досвід, спираючись на правові категорії та концепції, здійснюючи це навіть тоді, коли особисто не ознайомлені з деталями і дрібницями законодавства чи правової системи [4].

Через виконання широкого кола повноважень (превентивна і профілактична діяльність; виявлення, припинення, розслідування кримінальних, адміністративних правопорушень; забезпечення публічної безпеки; регулювання дорожнього руху і контроль за дотриманням Правил дорожнього руху тощо) до поліціантів висуваються підвищені вимоги: не лише знати і вміти застосовувати норми права, мати спеціальну правову освіту, але й бути висококваліфікованим працівником із високим рівнем правосвідомості, яку слід розглядати як найважливішу умову ефективності його професійної діяльності, що формується у процесі правового виховання [2].

Наше дослідження проведено на аудиторії державної установи «Академія патрульної поліції» із використанням опитувальника «Рівень активності особистості в системі морально-правових відносин» (Сохан І.), методики «Дослідження схильності до відхильної поведінки» (Орел О.), а також тесту-анкети «Вивчення рівня розвитку правосвідомості» (Ясюкової Л.). У дослідженні взяло участь двісті тридцять шість респондентів – слухачів первинної професійної підготовки поліціантів.

За результатами першого етапу дослідження, нами було отримано статистично рівнозначні результати рівня правової свідомості та правової культури респондентів за вказаними методиками (рис. 1-3).

Згруповані результати рівня правосвідомості слухачів первинної професійної підготовки свідчать про необхідність здійснення психолого-просвітницької корекційної діяльності з метою поліпшення правової культури та правової свідомості респондентів.

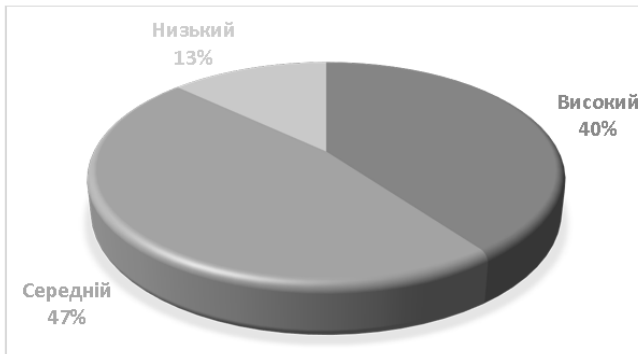
Рис. 1. Дослідження рівня правосвідомості із використанням опитувальника «Рівень активності особистості в системі морально-правових відносин» (Сохан І.)

Рис. 2. Дослідження рівня правосвідомості із використанням методики «Дослідження схильності до відхилення поведінки» (Орел О.)

Особливості правосвідомості працівників правоохоронних органів формуються саме у процесі юридичного навчання і становлять загальну та спеціальну правову підготовку та інші знання і вміння. Це загальна правова підготовка, спеціальна правова підготовка, загальна фізична підготовка, бойова підготовка, в тому числі володіння табельною зброєю, оволодіння засобами зв'язку, уміння керувати транспортними засобами та ін. [1].

Таким чином, сформований під час навчання рівень правової свідомості поліціанта значною мірою вплине на його подальше виконання своїх службових обов'язків, отже саме в цей період необхідно якісно

Рис. 3. Дослідження рівня правосвідомості із використанням тесту-анкети «Вивчення рівня розвитку правосвідомості» (Ясюкової Л.)

сформувати усі складові професійної правосвідомості за допомогою процесу навчання і виховання. Станом на сьогодні в нашій країні слабо розвинена психологічна служба правоохоронних органів, психологи в поліції є атестованими працівниками, на яких поширюється дія Дисциплінарного статуту і підпорядковані відділам кадрового забезпечення, що не завжди дозволяє якісно реалізовувати психологічні послуги у зв'язку із низкою інших службових обов'язків [5].

Важливість і актуальність вирішення цієї проблеми визначається, на наш погляд, і тим, що формування відповідної правосвідомості співробітників повинно привести до оздоровлення морально-психологічного клімату в підрозділах поліції, створення в демократичному суспільстві привабливого образу поліціанта, що володіє високою правовою культурою і достатнім імунітетом проти негативного кримінального тиску [5].

Таким чином, формування правосвідомості майбутніх поліціантів є найважливішим елементом соціально-психологічного аспекту управління в органах та підрозділах поліції. Досконала правосвідомість працівників, що відповідає сучасним вимогам суспільства, дозволить істотно підвищити ефективність вирішення основних завдань, поставлених перед Національною поліцією, пов'язаних із забезпеченням особистої безпеки громадян, охороною громадського порядку та забезпеченням громадської безпеки, попередженням і припиненням злочинів, адміністративних правопорушень, розкриттям злочинів, консультуванням громадян, посадових осіб, підприємств, установ, організацій у забезпеченні їх законних прав та інтересів.

Список використаних джерел:

1. Алексеева І. М. Правова освіта та правове виховання провізорів у контексті демократизації суспільства та європейських стандартів освіти в Україні / І. М. Алексеева // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2015. – № 1. – С. 96–100.
2. Андрусишин Р.М. Правове виховання працівників оws: теоретико-правовий вимір : дис. канд. юрид. наук / Р.М. Андрусишин. УДК 340.12:17]:351.74(043.5). – Львів, 2016. – 213 с.
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників НПУ : наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0260-16>
4. Ewick; Silbey, Patricia; Susan. The Common Place of Law: Stories from Everyday Life. – Chicago: University of Chicago Press, 1998. – P. 22.
5. Євдокимова Н.О., Тимців М.М. Особливості дослідження правосвідомості поліцейських, які проходять первинну професійну підготовку / Перспективи розвитку сучасної науки та освіти: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 25-26 вересня 2021 року. – Львів: Львівський науковий форум, 2021. – С. 27–30.